

Blat Reakcji „Dziennika Polskiego”, Plac Mariacki li zba 6 i 7.

Przedpłata wynosi we Lwowie rocznie 18 zł., półrocznie 9 zł., kwartalnie 4 zł. 50 ct — miesiecznie 1 zł. 50 ct.

W przesyłce pocztową w państwie austriackim, roczne 21 zł., półroczne 11 zł. — kwartalnie 6 zł. — miesiecznie 3 zł.

W przesyłce pocztową za granicę, do całych Niemiec roczne 50 marek — kwartalnie 13 marek 50 szg., do Francji, Anglii, Włoch i Szwajcarii roczne 50 franków — kwartalnie 30 franków.

Numer kosztuje 6 centów.

Rękopisów Redakcja nie wraza. Telefon Redakcji 171.

DZIENNIK POLSKI

wychodzi codziennie niewyłączając niedziel i świąt o 8. rano.

Pracownicy i kierownicy drukarni we Lwowie

Redakcja: Administracja „Dziennika Polskiego”, plac Mariacki, li zba 6 i 7, w domu p. Krasa, we Lwowie; pp. Baerentzen et Vogler (Kas. Maso) 21 ul. J. H. Schalek; A. Oppel; Rudolf Maso; W. Borkow; Frankfurter; Koloni; Hasenauer et Vogler (G. I. Danb); w Hamburgu: Krasa et Lohmann; w Warszawie: Baerentzen et Vogler; w Paryżu: C. Adar; Rue des saints Peres 81.

Ogłoszenia przyjmują się za opłatą 6 centów od każdego wiersza drobnym drukiem (retis). Prywatna Korespondencja i telegrafii 12 ct. od wiersza. Drobną ogłoszenia po 1 1/2, cents od wyrazu. Poście. Książki po 1 ct. od wyrazu.

Reklamy w rubryce Nadesłane 20 ct. od wiersza

Jubileusz szwajcarski.

Lwów 5. sierpnia.

Skąty i szczyty niebotyczne starej Helweji, rozbrzmiewają od pięciu dn. potężnym chórem triumfu, dumy i radości. Oto lud dzielnych górali obchodzi tam rzadką w dziejach cywilizowanej Europy uroczystą szóstą rocznicę swobody i wolności swych ziem ojczystych, które niedarownie noszą od niepamiętnych wieków chlubną nazwę kolebki wolności! Początek do długich i krwawych walk, które poprzedziły usamowolnienie Szwajcarów, dał właśnie ów, złotymi głoskami w dziejach tej krainy zapisany dzień 1. sierpnia r. 1291, w którym przedstawiciele trzech kantonów: Schwyz, Uri i Unterwalden, związali się na śmierć i życie, aby zrzucić ze swego ludu ciężkie i ohydne jarzmo niezłomnego i nieustającego cesarza niemieckiego, bohaterowie ci zdołali stopniowo przekonać Szwajcarów, że acz różnorodni, są jednak synami tej samej matki ojczyzny, że gdy wszyscy, jak jeden mąż, staną do walki z ciemiężcą, to prędzej później wybijie dlań godzina ostatnia i anioł niepodległości i wolności weźmie panowanie w ręce nad ich ludem i górami. Godzina ta wybiła wreszcie. Wprawdzie doliny i rzeki szwajcarskie zspasowały krwią najlepszych synów Helweji — morderce bitwy pod Morgarten, pod Sempach do skończenia świata będą świadczyły o waleczności, pogardzie dla życia, a miłości namiętej, gorącej dla ojczyzny i swobody w pieśniach Szwajcarów — lecz wreszcie sprzykrzyły się najczędzom rozbiłają tby swoje o nieurodzajne skały i żelazne piersi tego ludu górskiego i... pozostawiono ich oddać w spokoju, w wolności i niepodległości.

Niepodobna nam — choćby tylko w skróceniu maluczkim — naszkicować tutaj 600 letnich dziejów Szwajcarii tego powolnego, lecz stałego procesu, jaki się odbywał z biegiem wieków, zanim kraj ten osiągnął niemal idealne stosunki polityczne i społeczne. Dość powiedzieć, że Francuzi, Włosi, Niemcy — pomimo tak gwałtownych kontrastów plemiennych — żyją tam obok siebie w zgodzie i miłości braterskiej, że z dumą mienia się wszyscy Szwajcarami, czyli obywatelami i synami tej samej ojczyzny; że jak ongi ich przaczurowie przed sześciu wiekami, i oni gotowi są dziś oddać życie i mienie dla tej wspólnej ojczyzny. A przecież tylko w cieniu wspaniałego drzewa wolności urosły i zpoziębły te wielkie enoty szwajcarskie, stawiające przykład światu, że wolność jest najlepszą wychowawczyńią ludów, a pod jej blaskiem i ciepłem macierzyńskim łatwo topnieją w niwec najgorsze instynkty drapieżnej natury ludzkiej. Wszakże przyszłościową u wszystkich społeczeństw na obu półkulach, stała się od niepamiętnych czasów „uczciwość szwajcarska“, „pracowitość szwajcarska“, „pobłażliwość szwajcarska“, „gościnność szwajcarska“, „humanitarność i filantropia szwajcarska“. Nie zapominajmy jednak, że ci Szwajcarowie, to z pochodzenia swego odłamki takich narodów zaborczych, jak Niemcy, lekko-myślnych i samolubnych, jak Francuzi, chytrych, podstępnych i próżniaczy, jak Włosi... A jednak w tygu wolności zmienili się oni wszyscy na Szwajcarów, o których najzagorzalszy zwolnista narodowy bez zakrzuszenia powiedzieć sobie może, że gdyby nie był synem swej ziemi, to pragnąłby zaliczać się jedynie do szwajcarskiego narodu. Tak... tylko i wyłącznie w tygu wolności dokonują się cuda tego rodzaju — a

nie pod obuchem przemocy fizycznej i duchowej niewoli, którym to środkom państwa nowożytne pragną zabić indywidualności plemienne i narodowe, celem utworzenia jednolitych organizmów państwo wojskowych...

Więc dumni mogą być Szwajcarzy wśród obecnego obchodu sześćdziesiątletniej swego egzystencji politycznej i usprawiedliwionym, bardzo zrozumiałym, zwłaszcza dla nas Polaków, jest ten zapał powszechny, który jasnym, ognistym słupem bije dziś w niebo z gór helweckich — a zaiste rozrzewniająco pięknym i wzniosłym jest ten 600-letni jubileusz wolności i niepodległości Szwajcarów.

Lecz nie tylko zrozumieliśmy dla nas i zachwycającym nas jest ten jubileusz szwajcarski. Do tych uczuć i myśli, rodzących się w mózgu, przyłączają się dziś koniecznie i uczucia, które płyną wprost z serc naszych. Pomijamy, żeśmy z nimi tak bardzo pokrewni duchem, iż na równi z synami Szwajcarii wolności kochamy i nade wszystko ją cenimy. — Co prawda, nie umieliśmy niestety tego klejnotu najdroższego równie skutecznie, jak oni, bronić przed nawalającą barbarzyńską najazdu... — Ale oto w ciągu stuletniej porobitowej doby naszego żywota narodowego, Szwajcarzy niejednokrotnie ukupili sobie wiekistą wdzięczność i sympatię naszą. Wówczas zawsze, kiedy w ledwo dyszącej pod jarzmem reakcji Europy, wolna myśl na równi z imieniem polskim ściegająca była wszędzie, jak zwierzę drapieżny w śniegach, — wrota Szwajcarii stały otworem dla wygnańców naszych; w łonie jej skalistej ziemi spoczęły bezpiecznie nie jedne kości bohaterów naszych, pod jej niebem wznosił się wielkiemu swego ducha Tadeusz Kościuszko, jeden z największych obrońców wolności, jakich wydała chrześcijańska era.

Czyż tego wszystkiego nie dość, abymy dzisiaj radowali się w duchu i sercu radością wielką za tych i prawych synów tej Szwajcarii, drogich nam przyjaciół, a wypróbowanych sprzymierzeńców w boju odwiecznym o wolność i niepodległość? Dość, po stokrót dość — i oby jeno w przyszłości było nam dane, obchodzić równie wielkie i wspaniałe święto narodowe i wolnościowe, jak to, które zgromadziło tymi dniami niezliczone tysiące patriotów szwajcarskich w starożytnym Schwyz i Bernie, sympatycznie stolicy wolnej, niepodległej od sześciu wieków Szwajcarii...

Creto polityczne p. Gregra.

Wobec licznego zgromadzenia wyborców w Nowych Brzozowcach, wypowiedział dep. Gregr mowę, będącą, w całym tego słowa znaczeniu, wyznaniem politycznym przewodcy Młodożeszów. P. Gregr wyznał położenie polityczne i ostro krytykował dotychczasową staroczeską politykę, której zarzucał, że odstąpiła z czeskiego prawa państwowego, a nawet w radzie państwa publicznie się go wyrzekła. Co się tyczy działalności Młodożeszów, to wprawdzie nie może ona wykazać się pozytywnymi wynikami, lecz nie brak im uznania nawet ze strony przeciwników; faktem jest, że Młodożeszowie przyczynili się do podniesienia powagi narodu czeskiego. Mogą oni zresztą wskazać także drobne „okruszki dodatnich wyników“, lecz nie chcą chwalić się nimi, nie uważają ich jeszcze za powodzenia. Nie będą oni zbyt chętnie cieszyć się małymi ustępkami, dopóki państwo nie wypłaci w zupełności wielkiego długu, który zaciągnęło wobec narodu czeskiego. Właścicielem ani Młodożeszowie, ani żadne inne stronnictwo nie osiągnę

nie dotąd, wszyscy są równie niezadowoleni, jak Młodożeszowie. Z tego wypływa tylko, że parlamentaryzm jest bardzo wygodną instytucją, bo parlament w stosunku do rządu jest niedołącznym, jest tylko zabawką; dowodzi tego choćby tylko okoliczność, że wszystkie stronnictwa zjednoczone nie zdołały nawet wymówić zniesienia cen soli bydłowej!

Jakże można się spodziewać, żeby małe stronnictwo opozycyjne potrafiło jednym zamachem zdobyć czeskie prawo państwowe! Konstytucja jest obecnie w ręku rządu, który zawsze rozporządza większością; całym dążeniem więc Młodożeszów jest, zmienić konstytucję. Ich przekonaniem, zreformowana konstytucja nie może być tylko federalistyczna. W obecnych stosunkach dzieł się trudno, gdy słychać czasem zdanie, że „cała rada państwa nie warta jest szeląga, idźmy do domu i dajmy wszystkim mu pokój“. Mowca nie ma nawet wstrętu do „opozycji biernej“. Prędzej lub później będą Czesi musieli wstąpić na drogę opozycji biernej, lecz to jest ostatni atut, którego przedwczesnie wygrywać nie należy. Dawniejsza opozycja bierna była dlatego głównie bezskuteczna, że nie wytrwała do końca z całą siłą i konsekwencją, jaka w granicach prawa jest możliwa.

Do biernego oporu nie jest dziś jeszcze gotowym lud czeski; przedwzrostkiem musi zapoznać się z tym ludziami. Nie myślą tu o właścicielach większej posiadłości, ale za to o Morawach i Śląsku. Tam właśnie lud nie postąpił tak dalece, aby mógł kroczyć po cieniowej drodze tej walki; hofraci zawsze jeszcze rządzą w Morawach. Lud czeski nie żąda od swych posłów drobnych zdobyczy; lud chce, żeby to oni byli żywym sumieniem rządu. Jeszcze nie uderzyli Młodożeszowie w najostrejszy ton, ale zawsze czas na inny ton, niż dotąd. Młodożeszowie mają taktyczne powody do swego postępowania. Przedwzrostkiem liczą oni w gronie swem nowożytność, który dopiero w walce się zahartują. Powtórnie brak im dotąd sprzymierzeńców; takich, którzy nie nie są wari, mogliby mieć do zbytku, ale ich nie chcą. A dalej, Młodożeszowie nie chcieli zaraz z początku wystąpić bardzo ostro, aby nie zasłużył na zarzut, że odepchnęli rząd, któryby może inaczej był im okazem przychylności.

Mowca zakończył następującymi słowami: „Przyjdzie jeszcze może chwila, w której wszystko zależę będzie od ludu czeskiego, a lud ten wtedy tylko skłonny będzie do ofiar, jeśli jego żądania będą zaspokojone, jeśli będzie miał swoje prawa państwowe, swoją samodzielną i niezawisłą. Nie mówmy dziś wcale o biernym oporze, ale bądźmy gotowi na wszystko, a zwycięstwo będzie z nami.“

Wreszcie uchwalono zgromadzeniem rezolucję, wyrażającą wszystkim młodożeszom pełną ufność.

Wycieczka Bułgarów do Pragi.

Jak wiadomo w miniony piątek przybyli na wystawę do Pragi turyści bułgarscy w liczbie 160, których powitano nader serdecznie. Z obu stron mówiono tylko o znaczeniu wystawy dla rozwoju kraju i o przyjaznych uczuciach bez aluzji politycznych. Jako wzór rozumnego komentarza do wycieczki Bułgarów służyć może artykuł, w którym dziennik *Bulgarie* objaśnia wyjazd Bułgarów do Pragi. Dziennik ten kilkakrotnie dobitnie zaznacza, że jedynym celem tej wycieczki jest zwiędzenie wystawy, zapoznanie się z postępami rolnictwa i przemysłu, że zatem mo-

tywa polityczną całkiem są jej obec. Dalej *Bulgarie* słusznie podnosi, że w uświatach około utwierdzenia swej samodzielnosci, Bułgarzy ze strony prasy czeskiej nie doznali najmniejszego poparcia; „przezwrotnie, prasa ta często o nas odzywała się tak samo, jak moskiewska i petersburska.“ W tej mierze należy w istocie zaznaczyć, że młodożeszowie, jak staroczeskie organa często gwałtownie uderzały na Bułgarów, a zwłaszcza na księcia Ferdynanda i na Sztambulowa. Dalej *Bulgarie* stanowczo zastrzega się przeciwko wszelkim demonstracjom panslawistycznym i oświadcza:

„Wyżej od słowiańskich interesów, kładziemy interes kraju naszego i nie przypuszczamy, aby się znaleźli w Pradze ludzie, gotowi do urzędzenia demonstracji, któreby musiały dotkliwie obrazić nasze uczucia patriotyczne.“

Młody naród bułgarski mógłby nie jednym wśród Stowian za pouczający przykład stanąć!

Wiec tatrzański.

(Oryginalne sprawozdanie „Dziennika Polskiego“.)

Zakopane 2. sierpnia.

Od lat kilku odbywają się tu corocznie w czasie sezonu letniego zgromadzenia gości, t. zw. wiec tatrzański, sebrał się dziś po południu w sali kasyna Towarzystwa tatrzańskiego nader licznie.

Na przewodniczącego zaprosił wiec p. hr. Władysława Koziebrodzkiego, który powołał na sekretarzy pp.: dra F. Olszewskiego i hr. Tyszkiewicza, podziękował za wybór i w krótkich słowach stwierdził znakomity postęp w rozwoju naszej stacji klimatycznej, do czego w znacznej części przyczyniła się dokonywana w r. b. ofiarość i staraniem Sejmiku i Wydziału kraj. rekonstrukcja dróg, dzięki czemu komunikacja ze światem stała się dziś znacznie łatwiejszą i wygodniejszą, niż dawniej.

Z tego względu wniósł przewodniczący, hr. Koziebrodzki, aby wiec uchwałił wysłać telegramy podziękowania Sejmikowi i Wydziałowi krajowemu na ręce marszałka ks. Eustachego Sanguszki za hojne ofiarowanie funduszy na budowę i naprawę dróg w Zakopanem — co też jednogłośnie uchwalono. Zarazem na wniosek przewodniczącego zatowarowano w protokole podziękowanie wiceu inżynierowi krajowemu za ich sumienną pracę przy budowie tychże dróg.

Następnie sekretarz dr. Olszewski odczytał sprawozdanie wydziału gospodarczego stacji klimatycznej za rok ubiegły. Sprawozdanie podnosi fakt pocieszający, że sezon ubiegły był wyjątkowo pod względem liczby gości, gdy bowiem w roku 1889 było w Zakopanem tylko 1875 osób — to w r. 1890 cyfra ta prawie się podwoiła, wyniosła bowiem 3050 osób.

Wydział stacji klimatycznej kazał wybrukować chodnik z kasyna na Kasprucie i przystęp do poczty, oprócz tego przyczynił się kwotą przeszło 70 zł. do utrzymania dróg, dawniej wybudowanych.

Przedstawił również wydział Sejmowi petycję o uznanie drogi z Łysej Polany do Chochołowa za krajową, w celu szybszego jej wybudowania, lecz Wydział kraj. zdecydował budować dalej tę drogę, jako gminną.

Celem wygotowania planu regulacyjnego w Zakopanem, przysłał Wydział krajowy w b. m. inżynierów.

Między innymi powiększono liczbę latarni z 45 na 65, ławek z 30 na 51, zasadzono znaczną ilość drzew, ustawiono szereg stonczony, w sprawie zaś poprawiania resz bydlę, uproszono kra-

kowskie Tow. rolnicze o przysłanie buhaja pinzgaujskiego, co też nastąpiło.

W skutek prośby do dyrekcji poczt. przydzielono do urzędu w Zakopanem 3 urzędników i 3 listonoszów; zgromadzono straż nocną, wydzielono grunt na park i muzykę itd. itd.

Budżet zeszerolony stacji klimatycznej tak się przedstawiał: dochody 3887 zł. 75 ct., rozchody 2784 zł. 70 ct., z czego okazuje się czysta pozostałość z dochodów w kwocie 1103 zł. 5 centów.

Następnie po długich rozprawach i interpellacjach powzięto wice następujące uchwały i polecenia do stacji klimatycznej:

1. Wydawanie periodycznego organu Zakopanego.
 2. Wysłanie ponownej petycji do Sejmu o urzędzenie przy fachowej szkole w Zakopanem oddziału dla drobnego przemysłu kamieniarskiego.
 3. Wydawanie stałych biuletynów meteorologicznych, o stanie zdrowotnym itp., zarówno w sezonie letnim, jak zimowym.
 4. Wysłanie petycji do p. namiestnika z przedstawieniem braku opieki rządowej nad chorymi i gośćmi w sezonie zimowym w Zakopanem, oraz prośbą zarządzenia zleń przez delegowanie na czas tego sezonu komisarza politycznego, któryby na miejscu, jak w czasie letniego sezonu urzędował; w petycji będzie również podniesiona potrzeba zwiększenia liczby żandarmerii, eksponowanych w Zakopanem i to bez względu na porę roku.
 5. Wysłanie petycji do rady powiatowej w Nowym Targu o nadzór nad stanem dróg krajowych w Zakopanem.
 6. Polecenie zarządowi stacji obmyślenie środków zaopatrzenia Zakopanego w dobrą wodę do picia.
 7. W skutek ogólnej usnanej potrzeby urządzenia szpitala w Zakopanem przynajmniej na 8 łóżek, wybrał komitet, mający się zająć tą sprawą, do komitetu weszli: ks. kanonik Stolarczyk, Wład. hr. Zamojski, poseł E. hr. Raczyński, dr. Chramiec, dr. Chwieski, starosta nowotarski, A. Uznański, E. Ciechowski, dr. Ferdynand Wilkosz, prezes Tow. tatrzańskiego, prezes rady powiatowej, oraz nacelnik gminy.
- Wreszcie w skutek oświadczenia posła dra A. Sokołowskiego, że zdarzył się właśnie fakt, iż bawiącemu tu w charakterze gościa lekarzowi, nadesłała władza faszję podatkową (!) z wezwaniem, aby się z dochodów wykazał, co jest nowym rażącym kwiatkiem austriackiego fiskalizmu — uchwalono zapobiedz podobnym nadużyciom, mogącym spowodować przykre następstwa w rozwoju Zakopanego.

Polityczny sen Moskala.

Znany ksiądz Meszcerski, redaktor *Grańdanina*, można powiedzieć, główny dostawca polityki petersburskiego dworu, gdyż sam car jełogomość karmi się nią — w jednym z ostatnich numerów swego pisma zamieścił bardzo charakterystyczny artykuł w formie dialogu ze snu; w artykule tym jest kilka trafnych uwag i sporo doza moskiewskiego humoru, tego sw. *genius* humoru, który Niemcy nazywają *Gulgenhumor*. Podajemy ten artykuł w streszczeniu tłómaczenia:

„Nie ma tak małego człowieka, któryby we śnie nie widział wielkich ludzi. Są nawet tacy, że rozmawiają z nimi. Tak u. p. mnie dzisiejszej nocy śniło się, że rozmawiałem z kanclerzem Caprivim; naturalnie śniło mi się pod wpływem

Czas odnowić przedpłatę!

Na prowincji: kwartalnie 4 zł. 50, miesięcznie 1 zł. 50

We Lwowie: kwartalnie 4 50, miesięcznie 1 50

„Bluszcz“

Na prowincji: kwartalnie 2 40, miesięcznie 80

We Lwowie: kwartalnie 1 50, miesięcznie 50

SCHADZKA ARTYSTÓW.

POWIASTKA

DOMINIKA MAGNUSZEWSKIEGO. *)

Piękny poranek w sierpniu 1819 roku, zastał trawki i drzewa lśniące kroplami deszczu; krótka ale rześnista ulowa przeszła się po Saskim ogrodzie, zanim słońce wstało; potem jak wszystkie chmurki, co nadpływają z nad Białan, rozbiła się rychło; a teraz poranek podniósł nachylone czoła lilii, lekkim szmerem grała kasztanowa aleja, a słowiczek, owe zakłóte serduszek krzewiny, kwilił z cicha, dokonczając, jak senne niemowlę, poczynany co rano paciorek. Miasto Warszawa, ze swoim turkotem kół, z krzykiem przekupcy, z wrem kręcących się ludzi, spało jeszcze i nie zawdowało na siebie owego płaszcza kurzu, w jakim pod wieczór wstaje ku pracy, by go dopiero pod wiatrów ziołyć. Trzy ino wielkie głosy mogły pochwylić nadstawionem uchem: dźwięk daleki dzwonu, to fary; to na Święto-Krzyskiej wieżycy — szum dalszy Wisły, co się trochę upoiwszy deszczem, skakała rąco pod tyżowym mostem, i jeszcze dalsze krzątanie się Pragi, co sposobiła, jak skrzętna kłoczka, dno-we zapasy dla swej spiaczej pani.

Trzech ludzi o tak rannym, dobie przechadzało się po Saskim ogrodzie. Wysoki, krwisty mężczyzna błądził między kasztanami, choć jego zmęczony a przedki łącie nieregularne i zatacające, pomówiłoby o trunku, gdyby pilnie uważającego te ruchy, nie uderzała owa przytomność umysłu, która pijaków zwykle odstępuje.

*) Patrz „Kronikę“ Pr. Red.

Raczej był on upojony moralnie, bo błękitnymi, pełnymi wyrazu oczyma, jak pługiem orał w ziemi, głowę podał ku pierśm i piękna swa postać pochylem zeszpecił. Ale w tem pochylem była głęboko wierzby płaczącej; a sprzyśty rzut nieraz w wyprostowaniu gadał o jego młodszych leciech, żywości i sile. Sinawa rumianość lica bardziej pedem krwi, co się spieszyła w jego łonie, niż nagłem wzburzeniem umysłu wywołana, czyniła tak wyznaczem jego oblicze, że raz go widząc, nie zapomnieliś już nigdy tej pięknej głowy, ocienionej miękimi, jasnym włosom, z pod którego dwoje wypukłych, tkliwych ócz patrzyła i owej rzeszy długiej, co jakby do płaczu wzdzięcznie ocienia źrenice i całego składu uroczej twarzy, w której kobiece rysy zły się z swoim zaokrągleniem pieszczotliwem; ledwie składem nosa i wyższej wargi dając męskiej twardości poznanie. Zgadniesz od razu, że on nosi twarz swej matki; zgadniesz z Lawaterem, że w takich licach drżaca czułość mieszka i serce chodzą w pętach rozkołysanej tkliwości. W wypukłym jego czole, jeżeli wschodzą jedrne i męskie myśli to w ich wykonaniu znajdziesz nie jednę stronę kobiecą. Łą, maż znajduje oko, gdy piękny czyn sztyzy; wspierając nędzę, niewieściana drży mu ręka i nie popatrzy w niedzarda. Jest w nim ów wstyd samego siebie, co tak wabnymi czyni niewiasty, co tak niezręcznym w świecie czyni mężczyznę. Cała moc jego w myślach, niemi choć, niemi wojować, niemi widać jest zdolny bujno i silnie, może więcej, jak kto inny; ale w czynach zwyczajnych jakieś wabanie, jakaś ogledność nieśmiała, niepewność siebie i nigdy, przynigdy myślom jego czyn nie sprosta.

Powiecie: „to poeta!“ Ha! możecie i odgadli... Kto wie! czy nie kobieca drażliwość budzi

serce do rozmowy z rozumem, a rozpiłkaniem się uczucia czy nie jest pieśnią człowieczą?

Od Żelaznej Bramy toczył się drugi mężczyzna, nisko pękaty, przeważny brzuchem, znaczny nosem, lica rumiane, a może więcej zapalone, niż rumiane, swobodny uśmiech ukraśniał. Postawa jego odpowiadała ci na wstępie; oko piwne, duże, wita cię, obejmuje, przegladają, drwinkuje, śmieje się. Otworzyła usta ciekają na ciebie, by przywitac, rozśmieszyć całe jego oblicze; jakby wawicznej rozmowie nos z ustami, brodą i dwoma podbródkami, trzęsie się za każdym ruchem, a twarz maluje chińska swoboda, tustością. Jemu wszystko zarówno, pogoda czy deszcz, szczęście czy boleść, on ma na wszystko dowcip, na każdą okoliczność swoje obocieczne słowo, nie czuje sercem, ale dowcipem; boleść, smutek, odjeżdża żartem i żart u niego duszą i treścią życia. Duża głowa, podgoloną, ma przecież rysy proste, wyraźne i szczerze. To nie hypokryta kostyczny, to nie złośnik suchotniczego składu, to nie zartowniś chwilowy, co traci dąsem lub ucinaniem; to szczerza wesołość typowa, sarmacka; rubaszna, tuzinkowa czasem, ale częściej to śmiech jenjalny rozumu, co stąpając po błocie życia, patrzy się w niebo, a błoto błotem nazywa i zartuje z niego; to żart jenjalny, co patrzy w ludzi, jak w ludzi patrzeć należy, zapomnia, że człowiek i rzuci śmiechem, za które i bóstwo by się nie gniewało.

To prosty człowiek, śmieszek, trefniś powiecie? Ha! możecie i zgadli...

Lecz kto wie, czy żart szczyry i otwarty, nie jest większem piętnem wielkiej duszy cierpiącej, niż wszystkie skargi i sarkania, czy śmiech nie jest owa wielką harmonią, która każde niezszczęśliwe stworzenie brzmieć powinno? Zwawym, mierzonym krokiem, po lewej oż-

ści Saskiego ogrodu, między kłębami, dotykającymi muru ordynackich budynków, przechadzał się trzeci, wysoki mężczyzna, lica białe rumieńcem znaczone, oko jasne, niebieskie, włos pływ krótki, na wielkie czoło nie zachodzący, twarz jasna, żywa, promienna; ubior obcisły, wojskowy, pierś wydatna, biała kamizelka opięta i lekki granatowy surdut z kołnierzem amaranowym i srebrnymi guzikami, oznaaczały wyższego oficera armii polskiej, zajętego przechadzką poświstującego marsea, czasem arję z opery. Kragle lice miało przyjemny uśmiech kobiecej; zwinność nieprzymuszona, lekkość chodu, oznaaczały zwinność i żywą fantazję. Była to postać fizycznej, ideał ruchu i rzeźkości młodzieńczej. Jakiś u kontentowanie swobody jaśniało w o zach jego, stan wojskowy, powinność stopnia, musiwały mu czasem zacięży głęboko, gdy w wolnym ruchu tyle przyjemności zacywał. Ale w tem wszystkim znać było duszę z wrażeniem mocnem, lecz nieustaniem, zapalającą się, ale umiejącą stygnąć, bo w pierwszych krokach był chód skwapliwy, jakby ciekawy ogrodu, później wolniejszy, okiem tu i ówdzie szukający nowości; nareszcie zamyślenie siadło na spokojnych licach żołnierza... i wyraz twarzy się zmienił; znać było, jak umysł odrzucił się od ciała; żywość została w ruchach; ale swoboda, ale gietkość wesołości i ten zapał nieprzymuszonego stanu, w którym człowiek zawsze jednaki, zbłąkowały w obrazie naszego wojskowego; znaczone, że musiał często przymuszac się, udawać, zwodzić i być zwodzonym. Ha, cóż chcecie! prawdziwy obraz siły, wojskowości, która wiecznie, by się nie stracić, powinna być na wodzy, w przymuszonym stanie.

Jeszcze tam jeden wyraz bawił się przy licach wojskowego, między okiem jasnym i ra-

żwem, a wypogodzone czołem, kilka lekkich fałdów do posady nosa idących, jakby brzemie myślenia siedziło wyraziście i obliczom łagodnym i śmiejącym rzucało cień zadumy.

Tak woda na stawie łagodno i cicho śmieje się pogodnem licem kn niebu, lecz popatrz bliżej, a znajdziesz kilka fałdów w jej czole, bo tam zawsza tajemniczy kwiat, co jeszcze zamkniętym kielichem nie wyrzucił się na powierzchnię i w czole jej drzemie niewidziany, ale czuty przez wodę. Kwiat tajemniczy i w czole czło-wieka robi te fałdy myślenia; kiedy z serca rośnie to obrzuci najczędziej całą otwartość oblicza wyrazem. mówiącym o sobie; kiedy z myśli, kiedy z duszy wyrasta, to już nie jawny, nie cieniujący twazy, ale obiera jedno siedlisko w jakiej części czoła i w godzinie swego kwitnienia rozpromieni się w ozy, zachmurzy wnętrze człowieka, jakby tam siatka pajęcza spadała między światem dotykającym, a osobą duchową i nie dała jej się bawić niezem, jak tym kwiatem w głębi rosnącym. Ludzie to zwią iluminizmem, mistycyzmem, zapomnieniem się, egzageracją; nie każdy doń zdolny, ale każdy poczuje, każdy odgadnie chwilę, kiedy na drugiego przypadnie ów parokyszam zamyślenia i jest jakieś wielkie, wrodzone uszanowanie, co wtedy zamyka usta obecnym i każe im słuchać potulnie tej czarodziejskiej symfonii ducha.

On był w tem zamyśleniu, on był na dobie mistykami i chwila jego przechadzki była chwila rozmowy ducha. W krążeńiu tych trzech osób nadeszała zmiana mimowolna, nie kierowana żadnym rozmysłem, a przecież bez woli pomysiana.

(Ciąg dalszy nastąpi)

wrażeń z kronsztadzkich uroczystości, a całą rozmowę z niemieckim kanclerzem zapamiętał doskonale.

— Kto pan jeste? — spytał mnie generał-kanclerz, z którym się spotkałem na jakiejś skale w Norwegii.

— A ja jestem małejki rosyjski człowieczek. — A ja kanclerz wielkiego, niemieckiego państwa, ostateczności spotykają się — powiedział po francusku — pogawędźmy sobie... powiedz mi pan przedewszystkiem, co u was o nas mówią?

— U nas — odpowiadam — dzwija się, że wy tyle znaczenia przywiązacie do trójprzymierza i tyle używacie sposobów, aby je wzmocnić. Odpędziliście Bismarka od waszej polityki, ma się rozumieć, to już wasza sprawa, a nie nasza; lecz odsuwając Bismarka, zachowaliście w całej sile kapitalny błąd jego. Nikt tak strasznie nie błędzi, jak wielcy ludzie. Ten kapitalny błąd nie tylko zostawiliście, ale podtrzymujecie go i pragniecie dalej w ten sam sposób błędzić.

— A kto pan powiedział, że to jest błąd?

— Pan mnie pytał, co mówią o was w Rosji. W odpowiedzi na to, ja mówię co myślimy, my małejki ludzie i netyklo myślimy, lecz jesteśmy głęboko przekonani, że trójprzymierze, dzieło ks. Bismarka, jest wielkim państwowym błędem ze stanowiska interesów Niemiec i ze stanowiska interesów europejskiego pokoju. Ks. Bismark tworząc ten związek, poprostu pewnego pięknego dnia rozniewiał się na petersburski gabinet i nie myślał długo, pobiegł do Austrii, zrobił z nią przymierze, a potem przyciągnął do niego Włochy — a la minute, przedewszystkiem dla tego, aby zadobyć uszytnić swemu kapryśowi i nasolnić petersburskiemu gabinetowi. W każdym razie nie jest to wcale tajemnica, że to trójprzymierze było un coup de tête de Bismark. Jakież są z tego rezultaty? Oto niewiara i niesufianie do Niemiec tych państw, które do tego związku nie należą i które z silną powódzą łączą się muszą z innymi.

— Tu właśnie na pana czekałem... Czy wy naprawdę liczyacie co na Francję?

— Daruj pan, jeśli się zapytam: czy rzeczywiście liczyacie na waszych sztucznych sojuszników? Nie ma w świecie szerszego, jak długotrwałe, sztuczne związki. Sztuczny związek krótki dopuszcza się podczas wojny, ale sztuczny sojusz w formie pokojowego status quo — to już dlatego jest błędem, że wytwarza naturalną kombinację, która są silniejsza, ma się rozumieć, od sztucznych. Tym sposobem stwarzając sztuczna kombinacje na swoją korzyść, stworzyliście przeciwko sobie kombinację naturalną. Mogę państwa zapewnić, że trójprzymierze, stworzywszy nową epokę polityczną w Europie, stworzyło także i szkołę, w duchu której wychowują się pokolenia w Niemczech, a w Rosji i we Francji wyrastają także pokolenia, naturalnie z przeciwnymi tendencjami. Przechodząc do kwestii materialnych interesów Niemiec, my małejki rosyjscy ludzie dzwimy się, co za korzyść z tego trójprzymierza? Oba państwa, Austria i Włochy, to państwa zdeorganizowane, bez pieniędzy, a zatem słabsze od Niemiec, jako siła wojenna. Proszę popatrzyć bliżej w życie tych państw, które połączyliście sztucznie z Niemcami. Co za korzyść z tego wszystkiego dla Europy?

— Wiara w pokój? Nigdy! Jeśli bowiem pragniecie pokoju tak szczerze, jak go pragnie Rosja, to trzeba tak postępować, jak postępuje Rosja właśnie: żyć w miarę z życiem, z nikim żadnych związków nie zawierając i w żadne interesa się nie mieszać!

Od czasu, gdy austryjskie państwo obrabiacie jako środek do zabezpieczenia pokoju, posabawiliście właśnie Europę wiary w pokój, która cierpi pod uciskiem okropności wojny!

Co za korzyść z tego mają Niemcy? Powiększenie ekonomicznych stosunków wewnątrz i nieufność Rosji swą naturą — to w czasie pokoju... A gdy przyjdzie wojna, okropny i straszny znak zapowiada!

W tem miejscu przerwała się moja mowa. Caspivi nagle zmienił się w samego cesarza i powiedział: „Mali ludzie mówią czasem wielką prawdę” — i snikł. Po tych słowach przebudziłem się.

Wybory do kasy chorych.

(m.) Wybory reprezentantów-pracodawców do kasy chorych miasta Lwowa, ze wszystkich dzielnic, odbyły się dnia 4. sierpnia r. b. pod przewodnictwem p. Władysława Gubrynowicza, a w obecności komisarza rządowego, p. Leona Dziubińskiego. Rezultat wyborów jest następujący:

Z śródmieścia wybrani zostali pp.: Gubrynowicz Władysław, Sklepiński Karol, Fried Ignacy, Ludwik Mikołaj, Gawlikowski Konstanty, Getrzy Aleksander, Markiewicz Stanisław, Wiewiórski Jan, dr. Fedak Stefan, Langner Paweł, Schilling Edward, Lewiński Jan, Lityński Leopold, Baumann Nathan, Hoscchek Wilhelm, Boliński Józef, Neisarek Tomasz, Bednarski Szeszany, Grabiński Wacław.

Z dzielnicy I. pp.: Silberman Adolf, Kuzniec Wincenty, Mikuliński Bolesław, Ichnatowicz Jan, Klein Robert, Sakowicz Kazimierz, Szykowski Władysław, Agid Zygmunt, Domaszewicz Aleksander, Gola Józef, Gruder Aron, Zimmer Józef, Schneider Gustaw, Umański Tadeusz, Machajski Edward, Krasucki Mikołaj, Kozłowski Karol.

Z dzielnicy II. pp.: Schayer Julian, Karasiński Jan, Krah Jan, Sembratowicz Michał, Schepira Jakób, Thulie Stanisław, Kamberski Antoni, Janowicz Krzysztof, Louis Franciszek, Penzias Maurycy, Miączyński Piotr, Oplustil Ludwik, dr. Reiss Albert, Sulkowski Zygmunt, Boznański Jan, Bromiński Jan, Kiwała Antoni, dr. Dziędzielewicz Antoni, Schellenberg August.

Z dzielnicy III. pp.: Kunicki Antoni, Mayer Nathan, Perediakiewicz Andrzej, Blumenfeld Henryk, Mayer Emanuel, Witkiewicz Bronisław, Murzyn Julian, Chrobouni Kazimierz, Machnicki Jan.

Z dzielnicy IV. pp.: Gołab Andrzej, Wczelak Józef, Brandler Emanuel, Halicki Wojciech, Schilling Walenty, Czarniecki Franciszek, Mierwiński Michał.

Wybory delegatów członków kasy chorych ze wszystkich 5 dzielnic miasta, odbędą się stanowczo w sobotę, dnia 15. sierpnia w wielkiej sali ratuszowej.

KRONIKA.

W fejetonie naszego pisma znajdują dziś czytelnicy uwagi godną, a dotąd nie drukowaną pracę jednego z tych prawdziwych talentów, które przedewszystkiem ustąpiwszy z rąk żyjących, nie zdobyły sobie u potomnych zasłużonego rozgłosu.

Prawie zapomniany dziś Dominik Magnuszewski (1810—1837) należał swego czasu do najwybitniejszych u nas na polu poezji pracowników. Umystem sięgał wysoko, sercem gorąco odczuwał. Jego powieść *Zemsta panny Urszuli* (z czasów Zygmunta III), dała Magnuszewskiemu sławę u współczesnych, a dramata historyczne, *Radziejowski*, *Władysław Biały* i *Barbara* — wskazują z jednej strony na zamiłowanie przeszłości, z drugiej zaś — pomimo widocznego wpływu literatury francuskiej — na niezwykłe wirtuozostwo pióra.

Zmarł Magnuszewski przedewszystkiem, w pełni sił, 37 lat licząc.

Dzisiejsze pokolenie zna go bardzo mało, a jednak był to pisarz niepospolity, którego nazwisko nie powinno być starle z kart naszej literatury.

Cieszymy się też, że dano nam sposobność przypomnieć go pamięci szerszego ogółu.

Pomieszczoną w dzisiejszym fejetonie, a dotąd niedrukowaną pracę Magnuszewskiego, zawdzięczamy uprzejmości wdowy po śp. Władysławie Zawadzkim, w którego papierach „Schadzka artystyczna” znaleziono.

Wiadomości osobiste. Rada rządowa i dyrektor ruchu kolei Karola Ludwika, p. Sładkowski, wyjechał na parę tygodni do Karlsbadu.

Nekrologia. W Warszawie zmarł w 80 r. życia Janusz hr. Roztworowski, spadkodawca sumy 100.000 rs., od której procenta obracane są corocznie na wsparcia dla ociemniałych, oraz jeden z promotorów kasy szaliczkowo-wkładowej dla emerytów. Działalność filantropijna zmarłego była szeroko znana, to też ugon jego wywołał żal ogólny. — Wincenta z Lewickich Psstrak, przeżywszy 85 lat, zmarła d. 4. bm. w Kotojmy.

Kalendarz. Czwartek (6.): Przemien. Pańskie. Wschód słońca o godzinie 4. minut 48, zachód o godzinie 7. minut 23.

Kalendarz myśliwski. Wolno polować na jelenie, kozły (rogacze), przepiórki, dzikie gołębie, droptki, pardwy i ptactwo wodne w ogólności.

Zażobne nabożeństwo. Wczoraj przedpołudniem odbyło się w rz.-kat. kościele archikatedralnym żałobne nabożeństwo za dusze pięciu członków rządu narodowego: ś. p. Romualda Trauguta, Jana Jeziorańskiego, Rafała Krajewskiego, Józefa Toczyńskiego i Romana Żulińskiego, straconych przed 28 laty przez Moskali na stokach cytadeli warszawskiej. W nabo-

żeństwie tem, celebrowanem przez ks. Kamińskiego, wzięła udział bardzo liczna publiczność. Wieczorem odbył się obchód uroczysty w kaplicy na Wulce. Z kopca unji powiewała przez dzień cały żałobna chorągiew.

Mianowania. Rada szkolna krajowa zamianowała Józefa Tyrańkę stałym nauczycielem szkoły etatowej w Dolnej Wsi; Marcina Wępkowskiego z Przemyśla i Elżasza Zubatego z Horożan Wielkiej stałymi nauczycielami 4-klasowej szkoły etatowej w Rudkach.

Na placu Halickim oglądać można bezpłatnie ogromną kupę śmiecia i szmat, na której spoczywa zdechły bocian. Chociaż na placu tym przez cały rano uwija się kilku pacholców magistrackich, dotychczas jednak nie uznano za stosowne usunąć tych cuchnących i zakazujących powietrze w okół nieczystości. Zwracamy na to uwagę urzędu budowniczego, który — o ile nam wiadomo — ma czuwać nad porządkiem w mieście. Interpelowaliśmy bowiem w tym kierunku targowe organy magistrackie, dały odpowiedź, iż to należy do policji!

Ośmielamy się na to zauważyć, że tuż obok tych szmat i zdechłego „bucka” sprzedają rzeźnicy mięso, przeznaczone dla... ludzi!!!

Słuszne żądanie. W tych dniach przystąpił magistrat do naprawy ulicy Słowackiego, obok nowego gmachu pocztowego. Otóż, w imieniu licznych mieszkańców Lwowa, którzy zmuszeni są częściej odwiedzać gmach pocztowy, upraszamy magistrat o ułożenie w poprzek tej ulicy, naprzeciw głównego wejścia, jakiegokolwiek chodnika, choćby nawet z kostek porfirowych, a to celem usunięcia tej niewygody, ażeby w razie deszczu, trzeba było obchodzić daleką przestrzeń, celem dostania się do głównego wejścia. Ułożenie takiego chodnika nie pociągnie za sobą wcale znacznych kosztów, a dla publiczności będzie prawdziwym dobrodziejstwem.

Popisowe strzelanie dra Kazimierza Ostaszewskiego-Barańskiego odbędzie się na Strzelnicy miejskiej 9. bm.

Biskupem stanisławowskim obrz. gr. kat., według doniesienia *Halickaja Rus*, miał zostać mianowanym ks. Aleksander Baczyński, rektor gr. kat. seminarjum duchownego w Lwowie, na jego miejsce zaś rektorem seminarjum ks. kan. Turkiewicz.

Sprawozdanie inspektora przemysłowego p. Nawratila, ogłoszone drukiem, spowodowało rękodzielnicze korporacje we Lwowie, że na walnem zgromadzeniu wybrały komisję, która ma zająć się zredagowaniem sprawozdania faktów, w sprawozdaniu p. Nawratila nagromadzonych, a wymierzonych przeciw przemysłowcom rękodzielniczym. Komisja ma jak najrychlej przedstawić swoje wnioski pod uchwałę.

Na temże walnem zgromadzeniu korporacji lwowskich powzięto drugą uchwałę ważną o wysłanie ze strony korporacji przemysłowych naszego kraju petycji do Koła polskiego z prośbą o poparcie uchwał IV. ogólno-austryjskiego wieceu rękodzielniczego, odbytego w dniach 6., 7. i 8. września zeszłego roku we Wiedniu, które dotyczy zmian noweli ustawy przemysłowej z roku 1883, jak również o poparcie wniosku posła Lennera, postawionego w komisji budżetowej, z tą poprawką, ażeby wszystkich kontrybuentów podatkowych, opłacających w ośmiu miejscowościach najbliższej klasy podatek zarobkowy, uwolnić od płacenia nadwyżających dodatków na cele państwowe, z wyjątkiem dodatków krajowych, indemnizacyjnych, szkolnych, powiatowych, gminnych i na Izby handlowe i przemysłowe, jako też dla prawa wyborczego, które ich i nadal obowiązywać mają. W końcu domaga się petycja przyznania najniższej opodatkowania prawa autonomii i wybieralności do wszystkich ciał gminnych, z wyjątkiem do rady gminnej w tych gminach, które posiadają odrębne statuta. W ten sposób zażegnano by na razie sprawę powszechnego głosowania.

Z Towarzystwa ratunkowego w Krakowie. Z drugiego sprawozdania miesięcznego krakowskiego ohochni. Towarzystwa ratunkowego za lipiec br. dowiadujemy się, że w ciągu lipca udzieliło Towarzystwo pomocy 49 razy, tj. we dnia 34 razy, w nocy 15 razy. Służbę sanitarną odbywało 93 ochotników słuchaczów 3 wyższych lat medycyny.

Koleje wycieczne. Magistrat miasta Krakowa zapytany przez Wydział krajowy, jakie koleje wycieczne uważa za względów miejscowych dla Krakowa za najważniejsze, odpowiedział, że za natychmiastową budowę kolei z Krakowa do Miechowa dolina Dłubny i za budowę linii Szwosowice-Dobra kolei państwowej, dał pominięcia dotychczas nader długiej i górzystej linii na Radziszów, Kalwarję, Skawce, Sucha, Jordano-wo, Chabówka, Rakba, Dobra. Sprawa ta będzie jeszcze przedmiotem uchwały sekcji gospodarczej.

Nawalnice niebyswałe nawidziły Florencję, Tryjest i Pawię i zarządziły spuszczenia na znacznych przestrzeniach. Oj uderzenia piorunu stopiła się część kopuły katedry w Pawji. Nie obyło się też bez wypadków z ludźmi — i tak: w kościele para-

fiálnym św. Wawrzyńca zabita została od pioruna kobieta, w zakładzie karnym Signe z tej samej przyczyny zginęło dwóch aresztantów, w Panzano dwóch murarzy, a pod Pawią znaleziono na otwartem polu zwłonek od pioruna zwłoki trzech osób.

W Zakopanem — jak donoszą o *Czasu* pod datą 2. bm. — odbył się tegoż dnia drugi koncert w zakładzie dr. Chramca na korzyść budującego się (bardzo zresztą powoli) kościoła. Oprócz panien Szlezygierówny i Wasowskiej, wzięli w nim udział pani Friederiki-Smoleńska, oraz p. Rodó-Biernacki. Wiersz humorystyczny, który p. Rodó wypowiedział, wykazuje wyższość kobiet nad mężczyznami („najgorsza kobieta — od najlepszej lepsza jest mężczyzną”) odznaczał się dowcipem bynajmniej nie rubasznym, to też wywołał niestające wybuchy śmiechu i dźwiękotrawe oklaski. Rodó formalnie przymuszony przez całą publiczność, dodał nad program następujący czterowiersz:

Książka uczy gramatyki,
W szkole uczy Cyoerona,
Świat nas uczy — gimnastyki
A rozum uczy... żona.

Ze czterowiersz dowcipny, rzecz pewna. Czy również prawdziwy, jak dowcipny? Publiczność zdawała się potakiwać — konkluduje korespondent.

Fundacja Hirscha. Wiedeńska *Momm. u. Sonntags-Revue* podnosi, że dotąd, co do 12-milionowej fundacji Hirscha dla żydów galicyjskich i bukowin-skich, nie rozstrzygnięto jeszcze, w jaki sposób można najdogodniej odpowiedzieć intencjom fundatora. Kuratorja jest tego zdania, iż zakładając szkoły, podniesie się oświata, a pośrednio temsamem i dobrobyt żydów. Temu zapatrywaniu sprzeciwia się w swej świeżo wydanej broszurze pan Ch. N. Reichenberg. Twierdzi on, że żydom w Galicji i na Bukowinie brak środków dla nabycia oświaty i że nędza ich jest poprostu owocem braku zarobku. Podaje więc możliwość pracy, oto — zdaniem p. Reichenberga — jedyny sposób polepszenia doli żydów u nas.

Przejazd króla serbskiego Aleksandra przez Galicję w podróży z Petersburga do Ischl, nastąpi tymi dniami, prawdopodobnie d. 8. bm. Młody król przybędzie do Granicy i zjad przez Trzebinę uda się w dalszą podróż. W podróży przez kraj nasz towarzyszyć mu będą królowi Aleksandrowi p. namiestnik Kazimierz hr. Badi.

Noc wypadków. W nocy z soboty na niedzielę, na kolei wiedeńskiej, między Warszawą a Skierniewicami, zdarzył się cztery wypadki. Pierwszy z nich, mogący się zakończyć nader tragicznie, na szczęście nie pociągnął groźnych następstw. W sobotę, o godzinie 10 minut 40 wieczorem, wyruszył pociąg nadwzycieczny z uczestnikami zjazdu kolejowego, udającymi się do Wieliczki. Jeden z uczestników, inżynier Kałaszniów, czując się cokolwiek słabym, wkrótce po ruszeniu pociągu wyszedł na ganek przedniego wagonu, aby odetchnąć świeżem powietrzem. Widocznie p. K. dostał zawrotu głowy i tuż za przystankiem Włochy, wypadł na plant z pociągu, biegnącego bardzo szybko. Upadek, oprócz wstrząśnienia i bolesnego stłuczenia głowy, był nader szczęśliwy, skoro inżynier K. mógł, podniósłszy się, o własnej sile dojść do stacji Pruszków, skąd pociągiem towarowym wrócił do Warszawy. Nieobecność p. K. została spostrzeżona dopiero w Skierniewicach, gdzie nadzw. pociąg po raz pierwszy miał postój. Przerazona małżonka, towarzysząca panu K., przerwała podróż i również pociągiem towarowym wróciła do Warszawy. Koledzy inżyniera, przybywszy do Granicy, otrzymali uspokajającą depeszę.

W parę godzin po opisanem zdarzeniu w obrębie stacji Warszawa wykołosił się węglarka. Następnie przy pociągu towarowym nr. 107. zepsuł się parowóz, tak, iż musiano pociąg cofać, w skutek czego bieg wszystkich, wyprawionych w nocy pociągów towarowych, uległ opóźnieniu. Wreszcie między Radziwiłowem i Skierniewicami, pociąg przejechał drożnika, którego z pogruchotanymi nogami przywieziono do Warszawy.

Potworna zbrodnia. Z Lublina piszą: W tułajnym sądzie okręgowym sądzoną była tymi dniami ssnascyjna sprawa, w której stawało trzech obwinionych kolonistów Niemców z powiatu chełmskiego: Jan i Fryderyk bracia Schur i August Busler. Niejaka Juljanna Grams, Niemka, służąca jednego z kolonistów, porażona została paralizem powszechnym, tak, że stała się niejako żyjącym nieboszczykiem. Oddano ją do wsi Zarudne, do niejakego Jana Schura, któremu zarazem doręczone będąc własnością chorej rs. 19 kop. 84/10 i worek z jej rzeczami. Na drugi dzień Jan Schur, przybrałszy sobie do pomocy znajomego Augusta Buslera, wywoził chorą ze wsi i kiedy powrócił rano dnia następnego, opowiedział, iż pozbył się paralizykiem na zawsze, gdyż odwiezł ją na koleję i wysłał do Rosji. Działo się to w d. 5. lutego br. W szesć dni potem, w nocy, chora Grams, znaleziona została we wsi Podgranicze w jednej białźnie podczas ostrego mrozu pod domem Konrada Friedricha, za słabymi oznakami życia i kładę ją wie-

siono do mieszkania, zmarła, jak sekcja przekonała, z zapalenia mózgu, spowodowanego przeziębieniem i z wycieńczenia głodowego.

Słędzto wykazało, że Jan Schur i Busler zawieźli chorą do wsi Pławianice i ażeby się jej pozbyć raz na zawsze i nie żywić istoty bezużytecznej, zakopali ją żywcem w świeżym gnoju, a pieniędzmi jej podzielili się i przepili je w szynku. Kiedy po pięciu dniach sądzili, że Grams „doszła”, to jest zmarła, udali się do brata Schura Fryderyka do wsi Teosin, aby ją wrzucić do *pułci* w resecie i zjad dwaj bracia już bez Buslera pojechali do Pławianic i gdy odkopali nieszcześliwą ofiarę, przekonali się, że jeszcze żyje. Zawieźli więc Grams do wsi Podgranicze i tam ją podrzucili pod dom Friedrichów w noce, podczas silnego mrozu.

Sąd okręgowy skazał Jana Schura i Buslera każdego na cztery lata robót ciężkich z pozabawieniem praw i wiecznem osiedleniem w Syberji, trzeciego zaś obwinionego Fryderyka Schur od odpowiedzialności uwolnił.

Polewka Z Wiednia donoszą, że od przyzłego roku mały żołnierz co drugi dzień dostawał na śniadanie polewkę z konserwów mięsnych.

Wyrwali cyklisli. Podróż na wystawę do Pragi postanowili odbyć na bicyklach pp. S. K. i L. W. ze Lwowa. Ze stolicy Galicji wyruszyli oni w piątek d. 31. lipca br., a do Krakowa przybyli dnia 3. bm. rano; w drodze zatrzymywali się w Jarosławiu i Debiczy. Przymusowo zaś, z powodu silnego wichru zatrzymał się musielł godzin parę w Pilźnie. Wyrwali cyklisli wyruszyli już w dalszą podróż do Pragi.

Tokaj w niebezpieczeństwie. Phylloxera, która już zadała cios śmiertelny sławnemu budzińskiemu winu, „Adlersberger”, rzuciła się teraz na króla wszystkich win, Tokaja. Obecnie okazało się, że Hegelaya, obszarne terytorjum wina tokajskiego, padła ofiarą strasznego owadu i nie ma już nadziei obronienia jej przed tą kleską. W skutek tego staną się stare zapasy wina tokajskiego wkrótce nader kosztownym skarbem, ku szkodzię chorych, bezsilnych i wiekowych ludzi, dla których „Tokaj” dotąd bywa często najskuteczniejszem lekarstwem.

Wydalania z Rosji. *Daily News* otrzymują doniesienie, że wkrótce, skutkiem odmownego zażądania prośb o naturalizację, będzie musiano opuścić wschodnio-południowe prowincje, około 25.000 Austriaków i austriackich Polaków.

Prozetyzm w Prusach. W czasie od roku 1875 do 1888, przyjęło w Prusach wyznanie protestanckie 1901 żydów i 22.764 katolików; podczas gdy tylko 135 ewangelików przyjęło religię żydowską, a 2441 przeszło na łono kościoła katolickiego. Prócz tego 15.488 ewangelików, przyjęło inne wyznania.

Arc. Blanka wyjechała wczoraj w towarzystwie swej damy dworu hr. Puppi do Stanisława, w odwiedziny swego małżonka arc. Leopolda Salwatara, przebywającego tamże na wylewianach artrylerzyckich.

Nadwzycieczny festyn w parku Kilińskiego urządzony w niedzielę d. 9. bm. Towarzystwo „Rodzina” na cele podniesienia funduszu emerytalnego dla wdów i sierot. Dwie muzyki wojskowe, jedna przed główną oranzjerą, druga za restauracją obok „Corsa”, wycoły, obrazy mgliste, zabawy kułgarskie, oświetlenie ogniem bengalskim, zabawy towarzyskie i gry dziecięce, huśtawka, gry amerykańskie, ognie sztuczne; o to w przybliżeniu program festynu, który przez sam wzgląd na cel wzniesły i humanitarny, zwrabi zapewne do parku liczną publiczność, i kąnącą świeżego powietrza i wesołej zabawy.

Kronika brukowa. Polleja pociągnęła do odpowiedzialności dorózkara nr. 5, za sobię i nieostrożną jazdę, wskutek której tenże najechał na Franciszkę R. i skaleczył ją w rękę i nogę.

Kradzież nafty wykryto wczoraj w kasynie narodowem. Naftę tę od dłuższego czasu w butelkach szklanonych wykradała Bazyłowa Klapuszczak, a dalszą sprzedaż zajmował Michał Drabik, u którego kilka takich flaszek zakwestjonowano. Dochożenia policyjne wykazały, że do tego konsorcjum nafiarskiego należało jeszcze kilka osób, a szkoda, jaką ponosi kasyno, jest bardzo znaczna.

Podróżującego złodzieja, Mojżesza Springmana, który po hotelach kradnie parasole i jest w tym kierunku specjalistą, aresztowała wczoraj polleja.

Wyprawa złodziejska. Kapral policyjny Padn, idąc wczoraj w nocy ulicą św. Mikołaja, zobaczył, iż trzej złodzieje wylazli z piwnicy oknem, z którego wyrwali kratę żelazną. Na widok szybko zbliżającego się policjanta, złodzieje zaczęli uciekać tak rąco, iż pogoń za nimi okazała się bezskuteczną. Kapral policyjny uderzył tylko jednego z rzemieślników, rękę sięjącą palusza, widocznie jednak nie mu tem nie zrobił. Następnie okazało się, że złodzieje włamali się do piwnicy Arona Grudera przy ulicy św. Mikołaja pod l. 20 i zabrawszy tam przechowane flaszki z winem, dostali się do dalszych piwnic, które także z wina opróżnili. Szkoda wynosi około 150 zł. Kilkadziesiąt flaszek, których złodzieje w ucieczce zabradz uie

Ibsen i „nowa szkoła”.

Studium literackie.

(Ciąg dalszy).

Stary Zois, łamiący swe pióra na barkach nowatorów, a chcący i opinie publiczną przeciwko nim swrdeć — identyfikują realizm z naturalizmem. A osyniło to rozumnie. Realizm to fotografia bez retuszu, naturalizm zaś — z retusem. I jednym i drugim sposobem autor fotografuje s natury — idzie o to tylko, czy jest swolennikiem retuszu czy nie. Jeżeli nie, przedstawia nam ta fotografia danego osobnika, z wszystkimi jego najdrobniejszymi nawet wadami, ułomnościami i brakami. Umiejety retusz zakrywa cokolwiek, bardzo lekko te braki, nie mające w danym razie nie wspólnego z motywem i celem autora.

Naturalizm w sztukach nie oznacza pornografję, — nie jest on koniecznie połączonym z brutalnemi wyrażeniami. Jest to prawda i nie tylko prawda, kopjowana s natury, prawda nie idealizowana, lecz taka, jaka jest w życiu. Od autora zależy wybór tematu, a temat i retusz sądecyjny, czy sztuka będzie realistycznie, czy naturalistycznie napisana. Jeżeli autor pragnie się obracać w sferze, stanowiącej szumowinę społeczeństwa, a więc w sferze kobiet publicznych, kryminalistów, oszustów i t. d., w atmosferze knajp i tolerowanych ledwie lokalów publicznych, rzecz prosta, że sztuka, nowatorskim systemem pisana, będzie realistyczna, a zatem wstrętna. Nie szkoła jednak — lecz temat jest wstrętny... Wprawdzie ten sam temat, obroniony przez Dumasa lub Feuilleta, będzie bardzo przyjemny do czytania... Cóż, kiedy obronienie będzie stanowczo nieprawdliwe, wyidealizowane. A wszakże sadaniem teatru jest o d b i-

„szli z fajkami w ustach, plując brunatną śliną w morze pszenicy”. — To już nie naturalizm — lecz realizm. Drobiazg, szczegół brzydki, nie stanowiący ani o charakterze, ani o akcji, nie określający nic zupełnie, dla widza wprawdzie barwny, lecz obojętny, ba nawet zły, bo wstrętny. Jestto szczegół, bez którego obeszłoby się zupełnie w opowiadaniu, a powieść, tohnącya życiem, nicby na opuszczeniu tych drobnotek nie straciła. — Tak samo zupełnie w niektórych sztukach nowszej szkoły znajdujemy szczegóły, które niby to pragną dać obraz jaknajwierniejszej prawdy życia, tymczasem wywołują... obrzydzenie i krzywdzą naturalizm, bo ogół odwraca się od niego, sądząc, że jest to identyczna forma z realizmem.

Romantyzm w sztuce dramatycznej przeżył się... Nie ma już Fenilleta, Dumas wiażewy w opiekę wszystkie rodzaje upadłych kobiet, nie odzyska się już wcale, Sardou „bombami” się zajmuje, u nas autorowie rzadko i słabo się ruszają... W Niemczech — któż dzisiaj ma dziwić berto dramaturgji? Czy „rada” Wildenbruch, autor przepelnionego brandenburskim patosem utworu: „Nowy pan” — ? Czy ten rada, któremu udzielono 3-miesięcznego urlopu, dla napisania nowego zamówionego utworu, idealizującego zapewne panowanie Wilhelma II.? Skoro taki potencjat dramatyczny zaprzągił się do rydwanu polityki i absolutyzmu, cóż dziwnego, że musiała tam powstać nowa szkoła, nie bardzo zadowolona z wojennej wrzawy i z toastów, wznoszonych na cześć pokoju, wśród odgłosu manewrowych strzałów armatnich i wśród mobilizacji korpusów, szkoła, idąca z postępek czasu, z prądem wymagań...

I wychyliły się postacie Fuldy i Sudermana...

A snął i w Norwegii wieje duch reformy i nowatorstwa — skoro wydała na świat takiego Ibsena...

prawdziwe, być może zanadto śmiało, gdyż sięga tam, gdzie dawniej nie ośmielano się jeszcze sięgać... Nie należy go jednak stawiać na równi z całą plejadą niemieckich i franc. ich realistów, których utwory grywane są obok sztuk Ibsena na wszystkich „wywołonych” scenach Europy. Tamci budują swe powodzenie (jeżeli je mają) na wyuzdanych gniastach publiczności — a Ibsen jest myślicielem, który zabiera głos w sprawach, obchodzących społeczeństwo.

Sztuki tamtych autorów, którzy mają wszelką swobodę działania, zdobyli się tylko na wybryki i wyuzdanie, a nie na nowość i wolność, w niczem nie przyczyniły się do rozwoju i znaczenia „nowej szkoły”. — Bez treści, bez celu, bez myśli — plody te są jednodniówkami. Dziwactwo nie jest oryginalnością w utworach dramatycznych. Z całej plejady nowatorów francuskich jeden Porto-Riche, ma prawdziwy talent dramaturga i nerw pisarski, reszta nie godna nawet imienia autorów.

Ibsen w dziełach swoich wierzy w potrzebę demokracji, w triumf wiedzy i emancypację kobiet. Charakterów nie wykażca, szkicuje, lecz ostrymi rysami, tak, że występują zawsze plastycznie. Cała sztuka jest zawsze w ten sposób napisana, że akta wszystkie analizują jakąś sytuację, która przed rozpoczęciem sztuki już istniała. Jest dydaktyczny. Zdaje się, że biorąc się do napisania dramatu, mówi do siebie „semper ego auditor tantum” — i przedstawia próżnie powagi życia na prowincji, mylne dogmata, przez społeczeństwo przyjęte, ubóstwo moralne w małżeństwie, wykazuje jak gorąco pragnie odwetu i jak go brzydzą ideaty społeczne, które przez wieki, rządy i absolutyzm narzucone zostały... Trzyma się widocznie maksymy Pascala, który mówi: „Jest to rzecz „niebezpieczna, wskazywać nieustannie człowiekowi, jak dalece jest podobny do zwierzęcia. „Bardziej niebezpiecznym jest wskazywać mu „jego wysokie stanowisko wśród żyjących stworzeń świata, nie wskazując mu równocześnie „podłości, do której jest tak skłonny. A już

„najniebezpieczniej jest nie mówić do niego i nie „począć go wcale”.

Ibsen wskazuje te wyrażenia — to „szelmostwa” — jak się sam wyraża. A ponca społeczeństwo formą dramatu, za pośrednictwem teatru. W sztukach Ibsena uderza przedewszystkiem widza prostota, spokój, natura — życie prawdziwe. To nie scena, lecz pokój, w którym nagle jednę ścianę uchylono. Widzisz ognisko domowe, życie rodzinne... Zapalają lampę, ogień przyska na kominku, zapuszczają stary — słowem patrzysz na prawdziwe mieszkanie. Wszystkie osoby, choć czy pastor, hrabia, rada, urzędnik, mówią językiem własnym, zastosowanym do rzeczywistego stanowiska, jakie wśród społeczeństwa zajmują i do sfery, do której należą.

Nie sważają na publiczność, nie wiedzą, że tysiące oczu patrzy na nich, nie sadzą się na dowoipy, nie starają się olnić widzów sytuacjami nacagniętymi, lub efektownym dialogiem. Na dworze pada śnieg lub deszcz, ściemnia się — siedają do objadu... Toczy się życie codienne, płynnie — idzie jak w zegarku. Ibsen jest naturalistą, nie wiedząc o tem wcale, maluje kolorami takimi — jak widzi, na wsór Matysa i starych mistrzów szkoły flamandzkiej.

A na te tego ogniska domowego prowadzi akcję i wypowiada swoje głębokie myśli filozoficzne. Dla niego teatr, to trybuna, tak, jak dla Tolstoja powieść. On marsy o przekształceniu społeczeństwa, o anarchji, według teoryj Krapotkina. Cały swój program zamieścił w trylogji, w trzech dramatach pt. „Podpory społeczeństwa” (*Samfundets Støtter*), „Nora” (*Et Dukkehjem*) i „Widma” (*Gengangere*).

W tych sztukach, zarówno jak w innych swych dziełach, wzdycha do stulecia takiego, w którymby jednostka rozwinęła się do ostatnich granic, nie krepowana ustawami, przesądami i władzą. W obecnem społeczeństwie wszystko jest kłamstwem, hipokryzją. Iadzierna maskę temu społeczeństwu w wymyślonych sztukach. (D. n.). Jan Kazimierz Zieliński.

